

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ

ÖZEL EĞİTİMDE
MÜZİK ETKİNLİKLERİ

ANKARA 2008

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1.ÖZEL EĞİTİMDE MÜZİK ETKİNLİKLERİ.....	3
1.1. Özel Eğitimde Müzik Etkinlikleri	3
1.2. Özel Eğitimde Müziğin Yeri ve Önemi	4
1.2.1. ORFF Yöntemi.....	12
1.3. Özel Eğitimde Müzik Etkinliğinin Çocuğun Gelişimine Etkileri	14
1.4. Özel Eğitimde Müzik Etkinlikleri	15
1.4.1. Ses Ayırt Etme ve Dinleme Çalışmaları	15
1.4.2. Şarkı Söyleme	16
1.4.3. Ritim.....	17
1.4.4. Yaratıcı Hareket ve Dans	18
1.4.5. Müzikli Öyküler	18
UYGULAMA FAALİYETİ.....	20
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	22
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	23
2. ÖZEL EĞİTİMDE MÜZİK ETKİNLİKLERİNİ ÖZÜR GRUBUNA GÖRE HAZIRLAMA.....	23
2.1. Müzik Etkinliklerinin Planlanmasında Dikkat Edilecek Noktalar	23
2.2.Özel Eğitimde Müzik Etkinliklerinin Özelliklerine Uygun Araç Gereç Hazırlama	24
2.3. Müzik Etkinlikleri Hazırlama.....	25
UYGULAMA FAALİYETİ.....	27
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	29
MODÜL DEĞERLENDİRME	30
CEVAP ANAHTARLARI.....	31
KAYNAKÇA	32

AÇIKLAMALAR

KOD	141EO0033
ALAN	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
DAL/MESLEK	Özel Eğitimde Öğretmen Yardımcılığı
MODÜLÜN ADI	Özel Eğitimde Müzik Etkinlikleri
MODÜLÜN TANIMI	Özel eğitimde müziğin yeri, önemi, özürli çocukların gelişimine olan etkileri, müzik etkinliklerinin planlanması ve planlanmasında dikkat edilecek noktalar, müzik etkinlikleri özelliklerine uygun araç gereç hazırlama ve buna yönelik bilgi ve becerilerin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/24
ÖN KOŞUL	Bu modülün ön koşulu yoktur.
YETERLİK	Özel eğitimde müzik etkinliklerini tanımak, hazırlamak ve uygulamak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Uygun ortam sağlandığında, özel eğitimde müzik etkinliklerini tanıyabileceksiniz. Amaçlar <ol style="list-style-type: none">1. Uygun ortam sağlandığında özel eğitimde özür türüne göre müzik etkinliklerini seçebileceksiniz.2. Uygun ortam sağlandığında özel eğitimde özür türüne göre müzik etkinliklerini hazırlayıp uygulayabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Erken çocukluk eğitim kurumları, özel eğitim kurumları, özel ve kamu kurum ve kuruluşları Donanım: Kaynak kitaplar, bilgisayar, projeksiyon, fotoğraflar, afiş, broşür, dergiler, uyarıcı pano, tepegöz, asetat, CD, VCD, televizyon, bilgisayar donanımları
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülde yer alan her bir öğrenme faaliyetinden sonra, verilen ölçme araçlarıyla kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek kendinizi değerlendirebileceksiniz. Öğretmen tarafından modül sonunda kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirmek amacıyla çeşitli ölçme araçları uygulanacaktır.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Henüz anne karnındayken duymaya başlayan insanoğlunun, doğumu takip eden ilk günlerden itibaren müziğe verdiği tepki bilinmektedir. Müzik estetik bir değer olmasının yanı sıra eğitimciler için de çok önemli bir eğitim aracıdır.

Normal gelişim gösteren çocukların eğitimi kadar, engelli çocukların da eğitim programları içerisine yerleştirilmelidir. Müzik etkinlikleri, engelli çocukların eğitim programı içerisine yerleştirilirken bu çocuklarla karşılaşılacak problemler göz ardı edilmemelidir. Bu çocuklar için amaçlar belirlenirken eğitimci çalışacağı çocukların tüm gelişim alanlarını göz önünde bulundurmalı, gelişim düzeylerini, özür grup ve derecelerini, hazır bulunuşluluk düzeylerini dikkate almalıdır. Bu şekilde belirlenecek amaçlar belirlenirken mutlaka basitten zora doğru bir sıra izlemeli ve basamaklandırılarak eğitim programı içine yerleştirilmelidir. Bunlar göz önünde bulundurularak hazırlanacak müzik etkinliklerinin tüm engel tiplerindeki çocuklar için sayısız yararlar sağlayacağı unutulmamalıdır.

Bu modülle edineceğiniz bilgi ve beceri sayesinde; özel eğitimde özür türüne göre müzik etkinliklerini tanıyarak seçebileceksiniz. Ayrıca bu etkinliği hazırlayabilecek ve çocuklara uygulayabilme becerisi elde edeceksiniz. Özel eğitimde özür türüne göre müzik etkinlikleri ile ilgili verilen örnek etkinlik ve araç gereç rehberliğinde, siz de uygun etkinlik seçmek, yaratıcılığınızı kullanarak hazırlayabilmek ve uygulayabilmek için yeni bilgi ve beceriler kazanacaksınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında özel eğitimde özür türüne göre müzik etkinliklerini seçebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Özel eğitimde müziğin yeri ve önemini ve bulduğunuz örnekleri çeşitli kaynaklardan ve internetten araştırınız.

1.ÖZEL EĞİTİMDE MÜZİK ETKİNLİKLERİ

1.1. Özel Eğitimde Müzik Etkinlikleri

Türlü sesleri kulağa hoş gelecek şekilde dizme ve insan duygularını, düşüncelerini seslerle anlatma sanatına **müzik** denir. Henüz anne karnındayken duymaya başlayan bebeklerin müziğe verdikleri tepki bilinmektedir. Müzik estetik bir değer olmasının yanı sıra eğitimciler için çok önemli bir eğitim aracıdır. Bu nedenle normal gelişim gösteren çocukların yanı sıra engelli çocukların da eğitim programları içine yerleştirilmelidir.

Okullarda, çocuklara eğlenerek ritim duygusunu aşlamak, farklı müzik aletlerini tanıma ve kullanmalarına ortam tanımak, ses ve hareketlerle müzik duygusunun gelişmesine yardımcı olmak, bu alanda yeteneği olan çocukların keşfine katkı sağlamak amacıyla müzik etkinliği yapılmaktadır.

Müzik etkinliği, çocuğun müzikle ilgili yeteneklerini ortaya çıkaran, ses, kulak ve zevk eğitimine yardımcı olan, dinleme alışkanlığı kazandıran, şakı söylerken yeni sözcükler öğrenmesine, estetik duygular geliştirmesine yardımcı olan bir etkinliktir.

Çocukların doğuştan itibaren müziğe karşı ilgi ve yetenekleri vardır. Bu ilgi ve yetenek çocuğu müziği öğrenmeye sevk etmekte ve çocuğun hayata ilk gözlerini açtığı anlardan itibaren doğa ve insanlarla ilk ilişkileri seslerle başlamaktadır. Müziğin iki ana unsuru olan **ritim** ve **sesi** çocuk küçük yaşlardan itibaren kavrayabilmekte, annesinin ninnilerine uygun ölçülü sesler çıkarabilmekte, müzik parçasına uygun hareketler yapabilmektedir. Sadece çocuklar değil, bazen yetişkinler de duydukları müziğin etkisinde kalır, gün boyu o melodiyi mırıldanır, bazen elleri ve ayakları ile eşlik ederler.

Çeşitli duyguları, düşünceleri, izlenimleri sesler ve ritimlerle ifade etmeyi sağlayan müzik, okul öncesinde ve özel eğitimde etkili ve çekici bir etkinliktir. Bu dönem, müzik eğitiminin ilk basamağını oluşturur.

Resim 1.1: Çocuklar yaşamın ilk aylarından itibaren müziğe karşı ilgi duyarlar

MÜZİK EĞİTSEL BİR NİTELİK TAŞIR.

1.2. Özel Eğitimde Müziğin Yeri ve Önemi

Müzik ortaya çıkışından bu yana sürekli gelişmeler kaydederek günümüze kadar gelmiştir. Bugün müzik; yemek, içmek, nefes alıp vermek kadar doğal bir ihtiyaç olarak kabul edilmektedir. Çocukların müziğe karşı doğuştan bir ilgileri vardır. Araştırmacılar daha bebeklerin anne karnındayken duymaya başladıklarını ve bu dönemde iken müzik ve insan ilişkisinin başladığını savunmaktadırlar. Yeni doğan bebekler annesinin sesleri ile rahatlamakta, ninni ile uykuya geçmekte ve annelerinin söyledikleri ninnilerine eşlik etmektedirler.

Seashore, Schoen, Lundin, Opper, Gabriel, Young, Weiser ve Gordon adlı ünlü araştırmacılar, araştırmalarında çocukların müzik yeteneklerinin oluşumunda;

- **Çevre**
- **Kalıtım**
- **Eğitim**

unsurlarının önemli ve etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Özel eğitimde kullanılan müzik etkinliklerinin önemi:

- Özel eğitimde müzik çok değerlidir; çünkü başarı getirir. Özel eğitime muhtaç çocuklar için başarının kendisi çok önemlidir.
- Müzik etkinlikleri ile özel eğitime muhtaç çocukların motivasyonu artar.
- Çocuklar eğlence, yaratıcı ifade ve duygusal tepkilerde deneyim kazanırlar.
- Çocuklar duygularını, düşüncelerini ve yaşadıkları olayları rahatça ifade ederler ve çocukların streslerinin azalmasında müzik son derece etkilidir.
- Çocukların öz saygılarının gelişimine yardımcı olur.
- Çocuklar sakinleşir, onlara dinlenme ortamı sağlanır.
- Çocukların benlik değerlerinin artmasına yardımcı olur.
- Çocukların dinleme becerileri, işitsel algıları ve dikkat süreleri artar.
- Dili kullanmalarında yardımcı olur.

Resim 1. 2: Çocuklar müzik ile duygu ve düşüncelerini rahatça ifade ederler.

Müzik etkinlikleri, engelli çocukların eğitim programına yerleştirilirken şu hususlara dikkat edilmelidir:

- Engelli çocuklarda karşılaşılan problemler
- Etkinliklerin amacı
- Etkinliklerin planlanması
- Eğitiminin özellikleri

➤ Çalışılan mekânın özellikleri

➤ Materyal seçimi

Bu hususlara dikkat edilerek müzik etkinlikleri eğitim programına yerleştirilmelidir.

Özel eğitime muhtaç çocuklar, normal gelişim gösteren çocuklar gibi müzik etkinliklerinden sayısız yararlar sağlarlar. Ancak engellilerle çalışmak oldukça zordur. Çünkü bu çocuklarda **temel özrün yanı sıra çeşitli problemler** görülebilir. Bazı engellilerde bu problemlerden biri bulunabilir, bazılarında ise iki, üç veya daha fazla problemden bahsedilebilir.

Bu problemlerden bazıları şunlardır:

➤ Engelli çocuklar göz kontağı kurmakta zorluk çekebilirler.

➤ Yönergeleri izlemede zorluk çekebilirler.

➤ Kendilerine güvenleri az olabilir.

➤ Verilen görevleri tek başına tamamlamada güçlükleri olabilir, bu yüzden yardım gerekebilir.

➤ Belli süre oturmada problem yaratabilir.

➤ Koordinasyonla ilgili sorunları olabilir.

➤ Arkadaşlarına vurma, çalışmalar sırasında arkadaşları ile konuşma, arkadaşlarını rahatsız etme gibi davranışlar gösterebilir.

➤ Grup aktivitelerine katılma ve yürütmede zorluk çekebilir.

➤ Dil gelişimindeki gecikme nedeni ile soruları cevaplayamama, tek veya iki kelime cevaplar verme, şarkılara katılmama gibi problemler görülebilir.

➤ Sorumluluk almada güçlük yaşayabilirler.

Resim 1.3: Özel eğitime muhtaç çocuklara eğitimcinin yardımı gerekebilir.

Özel eğitime muhtaç çocuklarla çalışırken karşılaşılabilecek bu tür problemlerden dolayı eğitimci, engelli çocuklar için eğitim programlarının amaçlarını belirlerken şu noktalara dikkat etmelidir:

- Eğitimci, eğitim programlarını hazırlarken ve amaçları belirlerken çocukları çok iyi tanımalıdır.
- Çocukların özür gruplarını ve derecelerini göz önünde bulundurmalıdır.
- Çocukların hazır bulunuşluluklarını dikkate almalıdır.
- Çocukların gelişim düzeylerini çok iyi bilmelidir. Amaçları buna göre belirlemelidir.
- Amaçlar basitten zora doğru bir sıra izlemelidir.
- Amaçların hemen gerçekleşmesi beklenmemelidir.
- Farklı amaçları farklı zaman dilimlerinde başarabileceği unutulmamalıdır.
- Amaçlar mutlaka basamaklandırılarak program içine yerleştirilmeli ve gerekli pekiştirmeler yapılmalıdır.
- Müzik, eğitim programı içine bir eğitim aracı ve yöntemi olarak etkin bir şekilde yerleştirilmeli ve çocukların tüm gelişim alanlarını desteklemelidir.

Resim 1. 4: Eğitimi, amaçlarını çalışacağı çocukların düzeyine göre belirlemelidir.

Özel eğitimde müzik programları planlanırken belirlenebilecek genel amaçlar:

- Şarkı söyleme sırasında veya enstrüman kullanılan durumlarda göz kontağı kurabilme
- Enstrümanları kullanarak el – göz koordinasyonu sağlayabilme
- Aynı anda iki elin koordinasyonunu sağlayabilme
- Dikkatini müziğin ritmine yoğunlaştırabilme
- Şarkı dinleyebilme
- İsimlerin geçtiği şarkılar ile kendinin ve diğer kişilerin farkına varabilme
- Yardımlaşma ve paylaşmayı öğrenebilme
- Dili kullanma yeteneğini geliştirebilme
- Yeni sözcükler kazanabilme
- Sesini doğal bir şekilde kullanabilme
- Konuşmadaki ses iniş ve çıkışlarını doğru zamanda yapabilme
- Müzik eşliğinde vücudu koordineli bir şekilde kullanabilme ve hareket becerisi kazanabilme
- Müziğin ritmine uygun hareketler üretebilme
- Müzik sevgisini kazanabilme

- Duygularını müzik aracılığı ile ifade edebilme
- Bir gruba ait olma bilincini kazanabilme

Yukarıda sözü edilen amaçlar en sık karşılaşılan amaçlardır, çalışmaların düzeyine göre bu amaçlara yenileri eklenmelidir. Amaçların bir kısmı daha öncelikli ele alınırken bir kısmı sonraya bırakılabilir.

Eğitimci amaçlarını çalışacağı çocukların düzeyine göre belirlemelidir.

Eğitimci engelli çocuklar için müzik eğitiminin amaçlarını belirlerken bu çocuklar için yukarıda sözü geçen genel amaçların yanı sıra farklı amaçlar da belirleyebilir.

Özel eğitimde müzik etkinlikleri planlanırken belirlenebilecek farklı amaçlar şunlardır:

- Müzik dinleyebilme
- Müziği gürültü ve bağırma sesinden ayırt edebilme
- Hafif ve şiddetli sesleri ayırt edebilme
- Şarkı söylerken sesini, nefesini ayarlayabilme
- Müzik çalışmaları sırasında uygun davranışı gösterebilme
- Grupla şarkı söylerken gruba uyabilme
- Boş zamanlarında müzik dinleyebilme
- Radyo, teyp, CD gibi aletleri kullanabilme, koruyabilme, temizleyebilme
- Hoşlandığı müziği ayırt edebilme
- Müzik zevki geliştirebilme

Eğitimci amaçları belirlerken en çok şu noktaya dikkat etmelidir: “Amaçlar mutlaka basamaklandırılarak program içine yerleştirilmelidir.”

36 – 72 aylık çocukların okul öncesi eğitim programında yer alan amaçlardan örneğin “Sesin kaynağını tanıyabilme” amacı engelli çocuklar için şu şekilde aşamalandırılabilir:

- Önünde iki seçenek olması durumunda, pano arkasında verilen sesin kaynağın deneme yanılma yolu ile gösterir.
- Pano arkasından verilen sesin kaynağının, önündeki iki seçenekten hangisi olduğunu gösterir.
- Pano arkasından verilen sesin kaynağının, önündeki üç veya daha fazla seçenekten hangisi olduğunu deneme yanılma yolu ile gösterir.
- Pano arkasından verilen sesin kaynağının, önündeki üç veya daha fazla seçenekten hangisi olduğunu gösterir.
- Önünde iki seçenek olması durumunda pano arkasından verilen sesin kaynağını deneme yanılma yoluyla söyler.
- Pano arkasından verilen sesin kaynağının, gözü önündeki iki seçenekten hangisi olduğunu söyler.
- Pano arkasından verilen sesin kaynağının, gözü önündeki üç veya daha fazla seçenekten hangisi olduğunu deneme yanılma yolu ile söyler.
- Pano arkasından verilen sesin kaynağının, gözü önündeki üç veya daha fazla seçenekten hangisi olduğunu söyler.
- Pano arkasından verilen sesin kaynağının, gözü önündeki dört veya daha fazla seçenekten hangisi olduğunu deneme yanılma yolu ile gösterir.
- Pano arkasından verilen sesin kaynağının, gözü önündeki dört veya daha fazla seçenekten hangisi olduğunu söyler.
- Pano arkasından verilen sesin kaynağını, gözü önünde seçeneklerin olmadığı durumda da söyler (Daha önceki basamaklarda pano arkasındaki seçeneklerin eşleri çocuğun önünde vardır. Bu basamakta ise seçenekler sadece pano arkasında vardır, eşleri çocuğun gözü önünde değildir.).

AMAÇLAR MUTLAKA BASAMAKLANDIRILARAK PROGRAM İÇİNE YERLEŞTİRİLMELİDİR

Özel eğitimde müzik etkinliklerinde **öğretmenin rolü** çok büyüktür. Çünkü eğitimci etkinlikleri direkt çocuklarla paylaşan ve müzikle gerçek anlamda tanışmalarına ilk temeli atan kişidir.

- **Eğitimci etkinliği çocuklarla paylaştığını hissettirmeli, motive edici, neşeli ve istekli olmalıdır.** Eğitimcinin ses tonu çok önemlidir. Çocuklar, onun ses tonundan sıcaklık, kabullenme, neşe, zevk, sevgi gibi birçok ipucunu anlayabilir ve aynı paylaşabilirler.
- **Eğitimci çalışma sırasında çocukları, onlarla rahatça göz kontağı kurabileceği bir pozisyonda yerleştirmelidir.** Bu çalışmalarda daire veya yarım daire pozisyonu tercih edilerek çocukların birbirlerini rahatça görmeleri sağlanmalıdır. Bu onlara, yardımlaşma, model olma ve paylaşma fırsatları tanır. Birbirlerinden etkilenmemeleri gereken bazı çalışmalarda ise birbirlerini görmeyecekleri bir pozisyonda yerleştirilebilirler. Eğitimci etkinliği uyarıcı bir yolla sunmalı, çocuklara model olmalı, yeterli sayıda tekrara yer vermelidir. Çocuklarda pekiştirici ve ödül unutulmamalıdır.

Resim 1.5: Çocuklar göz kontağı kurabilecek şekilde oturtulmalıdır.

- **Eğitimci engelli çocuklarla çalışırken yönergeleri açık ve net vermeli, kuralı çalışmanın başında açık dille anlatmalıdır.** Örneğin; bir dans çalışmasına başlamadan önce “ Şimdi size bir parça dinleteceğim, istediğiniz gibi dans edebilirsiniz. Ben davula vurduğum zaman herkes hiç hareket etmeden duracak, sonra müzik başlayınca devam edecek, davula yine vurduğum zaman yine duracaksınız.” şeklinde onlardan ne istendiğini açıkça anlatmalıdır. Çocukların anlamadığı düşünülürse, yönergeler birkaç kez verilebilir. Eğitimci model olarak onlarda ne istediğini göstererek sağlayabilir. Gerekli açıklama yapılmadan çalışmaya geçildiğinde çocuklar serbest dans ederlerken eğitimcinin davula vurduğunu duymayabilirler. Davula vurmakla ne demek istediğini anlamayabilirler, müzik başladığında ne yapacaklarını bilemeyebilirler, bu şekilde çalışma istenen amaca ulaşamaz, başarılı olamaz. Bu nedenle eğitimci yönergelerini açık ve net vermeli, anlaşılmadığını hissettiğinde tekrar anlatmalı ve gerektiğinde model olarak ne istediğini anlatmalıdır.

Resim 1.6: Eğitimci ne istediğini anlatmak için gerektiğinde model olmalıdır.

- **Engelli çocuklarla müzik çalışmaları sırasında onlardan gelen her tepki dikkatle izlenmelidir.** Bazı engellilerde gelişim düzeyi göz önüne alındığında normal gelişim gösteren çocuklarda önemli olmayan basit göz kırpma, herhangi bir baş veya vücut hareketi çok anlamlı olabilir ve eğitimci hemen değerlendirmelidir.

Resim 1.7: Müzik çalışmalarında çocuklardan gelen her tepki anında değerlendirilmelidir

- Engelli çocuklarla çalışan eğitimciler gerek gördükleri zaman bir müzik uzmanından yardım almalı, başaramayacağım kaygısı ile müzik etkinliklerini ikinci plana atmamalıdır.

Resim 1.8: Eğitimciler gerektiğinde bir müzik uzmanından yardım almalıdır.

Özel eğitimde müzik eğitiminde eğitimciler müzik etkinliğini çeşitli yöntem ve yaklaşımlarla çocuklara sunarlar. Bu yöntemlerden en önemlisi ve özellikle engelli çocukların eğitiminde kullanılan ORRF yöntemidir.

1.2.1. ORFF Yöntemi

Alman besteci ve eğitimci olan Carl Orff, çalışmalarına müzikte temel unsur olan ritim, dans ve konuşmanın birleştirilmesi ve bütünleştirilmesi ile başlamıştır. Birçok konuda doğaçlama ve yaratıcılık ile öğrenmede, vücut seslerini kullanmanın, ritim ve hareketin birleştirilmesinin ve birçok doğal enstrüman kullanılmasının önemini vurgulamıştır.

ORRF yöntemi müzik öğretiminde, çocukların kendiliğinden ortaya çıkardığı ve tekrarlamaktan hoşlandıkları şarkı, şiir ve tekerleme söyleme, el çırpma, dans etme gibi çalışmalarını temel almaktadır. Çocukların doğal oyunlarında şarkı önemli bir yer tutar. Oyunların ritmik el çırpma, şarkı söyleme ile renklendirilmesi ilgiyi artırmaktadır. Tekerleme ve şiirler, kendiliğinden ortaya çıkan ritim ve hareketlerle anlam kazanmaktadır. Yapılan tüm çalışmaların doğal bir şekilde sürdürülmemesi, çocuğun ilgi ve heyecanının kaybolmasına neden olmaktadır. Bu nedenle ORRF öğretiminde, çocuğun içinde var olan oyun, doğal bir şekilde müzik ile birleştirilmektedir.

Özel eğitimde ORRF yöntemi, basit hareketlerle, çeşitli müzik aletleri kullanılarak çocukların doğaçlama yolu ile sesler oluşturmasını ya da basit birkaç cümlelik şarkılara ritimle katılmasını sağlar. Bu çalışmalarla, engelli çocuklar başarıma duygusunu tadar ve çocukların kendilerine olan öz güvenleri artar. Dolayısıyla ORRF yöntemi, zihinsel ve fiziksel engelli çocuklara daha kolay adapte edilebilmektedir. Çocukların dans için müzik yaratması, müziğe eşlik etmesi vücutlarının kontrolünü kazanmalarında etkili olmaktadır. Yürüme, koşma, hoplama vücudun hareket kapasitesini geliştirmekte, ellerle ritim tutma, dizlere vurma, ayaklarını yere vurma gibi hareketler çocukların ritim üretmelerine ve doğaçlama yapmalarına yardımcı olmaktadır.

Engelli bireylerle, ORRF öğretisi yapılırken şu araçlar kullanılabilir:

- Vücut
- Davullar
- Tefler
- Ziller
- Ritim sopaları
- Üçgenler
- Marakaslar
- Metalafon
- Ksilefon

Hem özel eğitimde engelli bireylerle hem de okul öncesinde normal çocuklarla yapılan ORRF öğretisinde kullanılan en önemli araç (enstrüman) “**vücut**” tur. Özellikle çocuklar vücutlarına vurularak yapılan her türlü çalışmalara sevekle ve eğlenerek katılırlar.

Resim 1.9: Özel eğitimde müzik etkinliklerinde çeşitli müzik aletleri kullanılır.

1.3. Özel Eğitimde Müzik Etkinliğinin Çocuğun Gelişimine Etkileri

Özel eğitimde müzik etkinliklerinde özellikle şarkılı oyunlar, sadece çocukların müzik becerileri gelişimi için değil, fiziksel, sosyal, duygusal, bilişsel ve dil yaratıcılıklarının gelişimi için de önemlidir. Engelli çocuklar özellikle toplum içine girmede, yeni arkadaş edinmede oldukça zorlanırlar, müzik etkinlikleri çocukların bunları aşmasında olumlu olarak etki eder. Müzik eşliğinde bir balonla dans etmek çocuklar için hem eğlenceli olur hem de bu çocukların topluma girmesinde, kaynaşmasında, ortama alışmalarında ve rahatlamalarında etkili olur.

- **Zihinsel gelişimlerine olan etkileri:** Müzik çocukların zihinsel kapasite ve anlama becerilerinin gelişiminde oldukça etkilidir. Engelli çocukların eğitiminde müziğin doğru ve özür gruplarına uygun kullanımı, bu çocuklar üzerinde olumlu etki yaratır. Özellikle müzikli öyküler kullanılarak eğitilebilir, zihinsel engelli çocukların doğaçlamalar yapmaları, tercih ettikleri müzik aletlerini ve ses çıkaran nesnelere kullanmaları onların ileriye doğru bir adım atmalarında etkili olur.
- **Sosyal ve Duygusal gelişimlerine olan etkileri:** Özel eğitimde müzik etkinlikleri ile çocuklar bir grupla kaynaşmayı, yakınlaşmayı, kendilerini bir grubun ferdi olarak hissetmeyi öğrenirler. Aynı zamanda grup içerisinde grubun değerlerine saygı göstermeyi, iş birliği yapmayı ve sıraya girmeyi öğrenirler.

Çocuklar kendilerini bir grubun üyesi olarak hissettikleri anda sosyal becerileri de gelişir. Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklar grupla etkinlikler yapmayı, oyunlar oynamayı, birlikte bir şeyler yapmayı çok severler ve hoşlarına gider. Bu etkinliklerle sosyal becerileri gelişir, kendilerine güvenleri oluşmaya başlar.

- **Psikomotor gelişimlerine olan etkileri:** Çocuklar bebeklikten itibaren müziğe karşı ilgi gösterirler. Müzik; sallanma, el çırpma, dans etme kas kontrolünü ve fiziksel koordinasyonu geliştirmektedir. Müziğe sözel olarak tepki verme, konuşma öncesi gerekli olan ağız kaslarının kontrolünü sağlamaktadır. Engelli çocukların el ve ayak bileklerine zil takılarak ellerini ve ayaklarını sallamaları ayak kaslarını; çingirakları sallayarak müziğe ritim tutmaları el kaslarını geliştirir. Hayvan yürüyüşleri, ses taklitlerinin yapılması, davul ritmine uygun yürüme, asker gibi yürüme, vurmali enstrümanların kullanılması müzik eşliğinde dans etme gibi etkinlikler bu çocukların motor gelişimlerinde etkili olur. Çocukların bedenlerine hâkim olmalarını sağlayarak öz güvenlerinin gelişimine yardımcı olur.
- **Dil gelişimine olan etkileri:** Eğitilebilir zihinsel engelli çocukların dil gelişiminde müzik oldukça etkilidir. Çocuklar verilen müzik eğitimiyle sesleri tanımaya ve anlamaya çalışırken seslerle ilgili birçok deneyim kazanırlar, yeni sözcükleri çıkarmayı öğrenirler. Tekrarlı kelime ya da cümleleri içeren şarkılar bu çocukların dil gelişimlerine olumlu yönde etki eder.

1.4. Özel Eğitimde Müzik Etkinlikleri

Özel eğitimde, nitelikli bir müzik programının hazırlanması ve uygulanmasında eğitimcinin, çocukların gelişim düzeylerini, özür gruplarını ve derecesini çok iyi bilmesi ve müzik etkinliğini bu kriterlere göre hazırlaması gerekmektedir.

Eğitimci, bu kriterlere dikkat ederek engelli çocukların müzik programları içerisine;

- Ses dinleme ve ayırt etme
- Şarkı söyleme
- Ritim
- Yaratıcı hareket ve dans
- Müzikli öyküler yerleştirmelidir.

1.4.1. Ses Ayırt Etme ve Dinleme Çalışmaları

Bu çalışmalarda, sesleri kaynakları ile eşleştirme, sesin yönünü ayırt edebilme, sesin şiddetini kavrayabilme etkinliklerine yer verilmelidir. Bu çalışmalar çocuğun çevreyi daha bilinçli dinlemesine, dinlediğini anlamasına, daha iyi ve doğru dinleme becerisi kazanmasına, işittiği sesleri yoğunlaştırmasına, sesleri tekrarlamasına ve tanımlamasına yardımcı olur.

Zihinsel engelli çocukların gelişim özellikleri göz önüne alındığında programlarında, ses dinleme ve ayırt etme çalışmalarına neden yer verilmesi gerektiği açıkça görülmektedir. Pek çok engel grubunda olduğu gibi işitme engelli çocuklarla da ses dinleme ve ayırt etme çalışmaları yapılabilir. Gerçekte işitme engelli çocukların, eğitiminin temelini dinleme eğitiminin oluşturduğu unutulmamalıdır. Dikkat edilecek nokta bu çocukların, işitme derecelerine uygun frekanstaki ses kaynaklarının kullanılmasıdır.

Etkinlik 1: Sessizlik ve seslilik

Eğitimci, çocukların ellerine çeşitli müzik aletleri verir (marakas, tef, zil vb.).Çocuklara “Çocuklar şimdi ben 1, 2, 3 dediğim zaman herkes elindeki müzik aletlerini sallayacak, ben “hop” dediğim zaman elinizdeki aletleri sallamayacaksınız.” der ve çocuklara etkinliği yaptırır.

1.4.2. Şarkı Söyleme

Bu çalışmalarda, öğretilecek şarkılar dikkatle seçilmelidir. Engelli çocukların dili kullanma ile ilgili problemleri olabileceğinden çocukların dil gelişim düzeylerine uygun, aynı zamanda da yeni kelimeler kazanmalarına yardımcı olacak şarkılar seçmelidir. Bu çocukların çok küçük yaşlardan beri mırıldandıkları, şarkı söylemeye çalıştıkları görülmektedir. Doğuştan büyük müzik sevgileri ve ilgileri vardır. Bu sevgi ve ilgi nedeniyle de şarkılar onlara pek çok becerilerin öğretilmesinde başarı ile kullanılabilir. Örneğin; öz bakım becerileri, renk, şekil, sayı kavramları, mevsimler, giysiler, yiyecekler gibi pek çok konu çok daha kalıcı bir şekilde verilebilir. Bu tip çocuklarda şarkıları kullanmak çok fazla tekrara olanak sağladığı için tercih edilebilir.

Ülkemizde son yıllarda okul öncesi çocukları için üretilmiş şarkılar yeterli sayıda olmadığından, eğitimciler sık sık yeni şarkı arayışları içerisine girmektedirler. Söz konusu durum engelli çocuklar için de geçerlidir. Eğitimciler gerektiğinde bu çocuklara uygun şarkılar üretme konusunda cesur olmalıdır. **En kolay yöntem**, hem eğitimcinin hem de çocukların iyi bildikleri melodilere yeni sözler yazmaktır. Böylece eğitimcinin repertuarında dil gelişim düzeyi, zihinsel gelişim düzeyi ve hazır bulunuşluluk düzeyi ne olursa olsun her bir çocuk için uygun olan istediği sayıda şarkı olacaktır.

Şarkı çalışmalarından önce mutlaka nefes açma çalışmaları yapılmalıdır. Nefes açma çalışmalarının drama şeklinde yapılması etkinliğin daha kalıcı, eğlenceli ve akıcı olmasını sağlayacaktır.

Etkinlik 2:

Etkinliğin Amacı: Nefes açma çalışması

Etkinliğin Adı: Minik rüzgârlar

Materyal: Pinpon topu, tüy parçaları, şifon, kumaş parçaları veya eşarplar

Uygulama: Eğitimci ve çocuklar ayakta bir halka oluştururlar. Eğitimci öyküyü anlatır. Öykü içinde geçen hareketler birkaç kez tekrar ettirilmelidir.

“Siz bebek rüzgârların öyküsünü biliyor musunuz? Bebek rüzgârlar doğduklarında çok küçük ve güçsüz olurlarmış. Bu nedenle de büyük rüzgârlar gibi güçlü bir şekilde esemezlermiş. Annelerine, babalarına, abla ve ağabeylerine bakıp onlar gibi esmek, yerdeki yaprakları havalandırmak, insanların şapkalarını uçurmak, ağaçları sağdan sola sallamak isterlermiş. Ama henüz küçük oldukları için bunu yapamazlarmış. Anne ve babaları onlara “Acele etmeyin, büyüyünce siz de onlar gibi bunları yapabileceksiniz.” derlermiş ama bebek rüzgârlar sabırsızlanırlarmış. Bunun için gizli gizli çalışırlarmış.

Güçlü olmak için öncelikle çok güzel uyurlarmış (Çocuklar sırt üstü yere yatırılır.).

Çok derin ve çok güzel uyuyunca güçleneceklerini düşünürlermiş. Bunun için de uyurken derin derin nefesler alıp verirlermiş. Bir elinizi karnınıza koyun, diğer elinizi göğsünüzün üzerine koyun. Bakalım siz de iyi nefes alıp veriyor musunuz? (Yerde sırt üstü yatar pozisyonda iken derin derin nefes alıp vermeleri ve bunu elleri ile hissetmeleri sağlanır.)

Sonra sabah kalkıp sabah jimnastiği yaparlarmış (Ayağa kalkarlar.).

Kollarını yukarıya doğru uzatarak ciğerlerine hava doldururlarmış (Çocukların kollarını mümkün olduğunca yukarıya uzatarak ayakucunda yükselmeleri sağlanır.).

Çocukların her birine pamuk parçaları, tüyler, pinpon topları, eşarplar verilir. Her bir çocuğa materyal verilmesine dikkat edilir.

Sabah jimnastiği bitince çalışmalara başlarlarmış. Ellerine pinpon topları, pamuk parçaları, eşarplar, tüyler alarak uçurmaya başlarlarmış. Ama henüz çok küçük oldukları için yavaş yavaş üflerlermiş; ama güçsüz oldukları için çok hafif üfleyecekleri ve ellerindekini düşürmemeleri gerektiği anlatılır.

1.4.3. Ritim

Ritim, müziğin temel unsuru olarak son derece önemlidir. Ritim her insanın doğuşuyla birlikte getirdiği bir duygudur.

Ritim çevremizde mevcut olan bir doğa olayıdır. Ormandaki seslerde, akan derelerde, şehirlerde, insanların konuşmalarında hep ritim vardır. Her sesin belirli bir ritmi vardır ve çeşitli uzunluklarıyla art arda gelen sesler müziğin ritmini oluşturmaktadır. Çocuklar elleriyle, ayaklarıyla, bedenleriyle, araçlarla ya da sözlerle ritim tutabilirler.

Özel eğitimde müzik etkinliklerinde kullanılan ritmin amacı, çocuğa ritim kalıpları öğretmek değil, çocuğun ritim duygusunu, bedensel yeteneklerini geliştirmek, onun mutlu olmasını ve öz güveninin artmasını sağlamaktır. Ritim çalışmaları engelli çocukların sevecek ve isteyerek katıldıkları, eğlenceli bir etkinliktir.

Etkinlik 3: Heykel Oyunu

Çocuklardan istedikleri şekilde müziğe eşlik etmelerini isteyiniz. Müzik durduğunda ise donarak heykele dönmelerini belirtiniz.

1.4.4. Yaratıcı Hareket ve Dans

Hareket etme becerisi yeni doğan bir bebeğin hayatının ilk anlarından itibaren açıkça görülür. Küçük bir çocuğun her hareketi kendi varlığını ortaya koyması ve kendini ifade etmesi anlamına gelir. Çocuk, hareketler yoluyla çevresini tanır. İnsanlarla daha kolay ilişkiler kurar. Çocuk hareketlerinin çoğu ritmiktir. Sallanma, zıplama, kendi etrafında dönme, ayak vurma, koşma, eğilerek sallanma vb. hareketler tüm eğitimcilerin aşına olduğu ritmik hareketlerdir.

Çocuklar müziğe ve seslere ritmik vücut hareketleriyle güçlü bir biçimde karşılık verirler. Zıplama, hoplama, atlama gibi hareketler yaparlar ve bu hareketler onları mutlu eder.

Yaratıcı dans ve hareket, engelli çocukların müzik etkinliklerinin önemli bir parçasıdır. Eğitimci uygun ortamı, uygun müziği seçmeli, çocuklara kurdeleler, ipler, ziller, şifonlar gibi materyaller sağlamalıdır. Eğitimci zaman zaman çocuklara model olarak onların hareket etme, yeni hareketler üretme ve yaratıcılık becerilerini geliştirmede yardımcı olur. Yaratıcı hareket ve dans çalışmalarında hem dans hem hareket olarak iki yöntemde de kullanılabilir. Çocukların düzeylerine göre kurallı danslar da öğretilir.

Etkinlik 3: Liderliği izle oyunu

Etkinliğin Amacı: Ritimle hareket etmek

Etkinliğin Adı: Liderliği izle oyunu

Materyal: Vücut

Uygulama: Eğitimci güçlü vuruşlara sahip bir müzik parçası seçer. Yapacağı vuruşları planlar. Çocuklara “ Şimdi herkes beni taklit etsin.” diyerek yönergeyi verir, farklı biçimlerde vücut vuruşlarını kullanır. Ellerini başına vurur, ayaklarına vurur, dizlerine vurur, alkışlar. Bu hareketler yürüyerek ya da ayakta da yapılabilir.

1.4.5. Müzikli Öyküler

Müzikli öyküler, doğada bazı seslerin aletler ile anlatılması esasına dayanmaktadır. Örneğin; çocuklar yürüme sesini ritim sopaları ile, saatin çalma sesini çelik üçgen ile anlatmayı uygun görebilirler. Müzikli öyküler zihinsel engelli çocuklar için zor çalışmalardır. Bu nedenle somuttan soyuta, basitten zora doğru bir sıra ile yapılmalıdır. Örneğin; yürüme sesi için önce “pat pat pat” veya “tak tak tak” gibi ifadeler kullanılabilir veya eller birbirine vurularak, eller bacaklara vurularak veya ayaklar yere vurularak ifade edilebilir. Bu aşama kavrandıktan sonra aletler ile çalışmalara başlanabilir.

Etkinlik 4: Atlar yoldan geçiyor.

Etkinliğin Amacı: Ritimle hareket etmek

Etkinliğin Adı: Atlar yoldan geçiyor.

Materyal: Vücut ve tahta bloklar

Uygulama: Eğitimci çocuklara “Şimdi yolda yürüyoruz, yolda giderken atları göreceğiz. Ben aaa bakın! atlar dediğimde siz ellerinizi dizlerinize vuracaksınız.” der. Çocuklarla yolda yürüme yapılır, eğitimci “Atlar geçiyor.” dediğinde çocuklar ellerini dizlerine vururlar. Çocukların ellerine tahta bloklar verilerek aynı çalışma tahta bloklarla da yapılabilir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Özel eğitimde müzik etkinliklerini araştırınız. Özel eğitimde müzik etkinlikleri çalışmalarının örneklerini, özel eğitim kurumlarında uygulama esnasında fotoğraflarla ve kamera çekimleri ile destekleyerek sunu hazırlayınız. Etkinliğinizin sonucunu rapor hâline getirip arkadaşlarınızla paylaşınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Özel eğitimde müzik etkinliklerini araştırınız.	➤ Erken çocukluk eğitimi kurumlarından, kütüphanelerden, üniversitelerin ilgili bölümlerinden, internetten, özel eğitim kurumlarından ve çevrenizde bulunan kişilerden yararlanabilirsiniz.
➤ Özel eğitim veren bir kurumu ziyaret ediniz.	➤ Öğretmenlerinizden bilgi alarak ziyaret edeceğiniz kurumla görüşünüz.
➤ Bulduğunuz müzik etkinliğini sınıfınızda arkadaşlarınızla birlikte uygulayınız.	➤ Müzik etkinliğinin uygulanmasını öğrenerek arkadaşlarınıza anlatınız, etkinliğe katılacak kişileri belirleyip etkinlik sonunda arkadaşlarınızın görüşlerini alınız.
➤ Öğrendiğiniz müzik etkinliklerinden birini okul yöneticisinden izin alarak çocuklarla oynayınız.	➤ Etkinlik için, sınıfa girerek gerekli düzenlemeleri yapınız. Kullanmanız gereken araç gereç varsa hazırlayınız, etkinliğin kurallarını öğrencilere anlatınız ve etkinliği uygulayınız
➤ Etkinlik sonunda duygularınızı sınıfınızdaki arkadaşlarınızla paylaşınız.	➤ Müzik etkinliğinden sonra sınıfta arkadaşlarınızla duygularınızı paylaşınız ve arkadaşlarınızın fikirlerini alınız.

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde yapmış olduğunuz çalışmaları kendiniz ya da arkadaşınızla değişerek değerlendiriniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
1. Özel eğitimde müzik etkinliklerini araştırdınız mı?		
2. Özel eğitim veren bir kurumu ziyaret ettiniz mi?		
3. Bulduğunuz müzik etkinliğini sınıfınızda arkadaşlarınızla birlikte uyguladınız mı?		
4. Öğrendiğiniz müzik etkinliklerinden birini okul yöneticisinden izin alarak çocuklara uyguladınız mı?		
5. Etkinlik sonunda duygularınızı sınıfınızdaki arkadaşlarınızla paylaştınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yapmış olduğunuz değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız, öğrenme faaliyetini tekrar ediniz.

Cevaplarınızın hepsi “Evet” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Bu faaliyet kapsamında kazandığınız bilgi ve becerileri aşağıdaki soruları yanıtlayarak belirleyiniz. Soruların yanındaki başlıkları; doğru önermeler için (D), yanlış önermeler için (Y) yazarak doldurunuz.

1. () Müzik, türlü sesleri kulağa hoş gelecek şekilde dizme ve insan duygularını, düşüncelerini seslerle anlatma sanatına denir.
2. () Müzik etkinliği, çocuğun müzikle ilgili yeteneklerini ortaya çıkaran, ses, kulak ve zevk eğitimine yardımcı olan, dinleme alışkanlığı kazandıran, şarkı söylerken yeni sözcükler öğrenmesine, estetik duygular geliştirmesine yardımcı olan bir etkinliktir.
3. () Müziğin iki ana unsuru olan hareket ve sestir.
4. () Müzik etkinlikleri özel eğitime muhtaç çocukların motivasyonunu azaltır.
5. () Engelli çocuklarda temel özrün yanı sıra çeşitli problemler görülebilir.
6. () Müzik eğitiminde amaçlar mutlaka basamaklandırılarak program içine yerleştirilmelidir.
7. () Özel eğitimde müzik etkinliklerinde ailenin rolü çok büyüktür.
8. () Özel eğitimde ORRF yöntemi, basit hareketlerle, çeşitli müzik aletleri kullanarak çocukların doğaçlama yolu ile sesler oluşturmasını ya da basit birkaç cümlelik şarkılara ritimle katılmasını sağlar.
9. () Zihinsel engelli bireylerin müzik etkinliklerinde en kolay uyguladıkları etkinlik müzikli öykülerdir.
10. () Özel eğitimde, nitelikli bir müzik programının hazırlanması ve uygulanmasında eğitimcinin çocukların gelişim düzeylerini, özür gruplarını ve derecesini çok iyi bilmesi ve müzik etkinliğini bu kriterlere göre hazırlaması gerekmektedir.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, özel eğitimde özür türüne göre müzik etkinliklerini hazırlayıp uygulayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Özel eğitimde özür gruplarına göre örnek müzik etkinlikleri araştırınız.
- Özel eğitimde müzik ile ilgili bulduğunuz örneklerden bir albüm oluşturunuz.
- Oluşturduğunuz albümdeki etkinlikleri arkadaşlarınızın etkinlikleri ile karşılaştırarak yeni etkinlikler öğreniniz.

2. ÖZEL EĞİTİMDE MÜZİK ETKİNLİKLERİNİ ÖZÜR GRUBUNA GÖRE HAZIRLAMA

2.1. Müzik Etkinliklerinin Planlanmasında Dikkat Edilecek Noktalar

Engelli çocuklar için müzik etkinlikleri planlanırken bazı noktalara dikkat etmek gerekir. Bu noktalar şunlardır:

- Öncelikle engelin tipi ve derecesi yetkili kişilerce belirlenmiş olmalıdır.
- Çalışılacak grubun genişliği ve özelliği belirlenmelidir. Kaç çocukla çalışılacağı grupta aynı engel grubundan mı, farklı gruptan mı çocuklar olacağı, normal çocuklar olup olmayacağı belirlenmelidir.
- Bireysel çalışma fırsatları olup olmadığı, varsa neler olduğu saptanmalıdır.
- Çalışmaların sağlığı ve sıklığı, her çalışma süresinin ne kadar olacağı planlanmalıdır.

- Grupta uyumsuz, grubun uyumunu bozan veya benzeri problemi olan çocukların olup olmadığı, varsa problemlerinin ne olduğu ve bu çocuklarla ilgili ne gibi çalışmalar yapılabilceği, problemin nasıl çözülebileceği tartışılmalıdır. Çalışmalar sahip olunan materyal, ortam ve kaynakların neler olduğu ve bunlardan nasıl yararlanılabileceği ve fırsatların nasıl değerlendirileceği saptanmalıdır.
- Çalışılacak ortamın genişliği, kullanım rahatlığı ve güvenliği çok önemlidir. Alan ne geniş ne dar olmalıdır.
- Ortamda fazla uyarıcı olmamalıdır.
- Zemin çocukların rahat hareket edebileceği şekilde olmalıdır.
- Isı, ışık ve havalandırmanın yeterli olmasına dikkat edilmelidir.
- Araç gereç ve malzemeler önceden hazırlanmalı, malzemelerin çocukların sayısı kadar olmasına dikkat edilmelidir.

Resim 2.1: Müzik aletlerinin çocuk sayısı kadar olmasına dikkat edilmelidir.

2.2.Özel Eğitimde Müzik Etkinliklerinin Özelliklerine Uygun Araç Gereç Hazırlama

Materyal seçimi ve hazırlığı programın başarısını etkiler. Materyaller çocuklara uygun seçilmelidir. Örneğin, işitme engelli çocuklarla çalışılırken her bir çocuğun işitme kaybı bilinmeli, materyaller buna göre seçilmelidir. Gerekli durumlarda materyaller engelli çocukların kullanımına uygun hâle getirilmelidir. Örneğin; çocuklar ritim sopalarını tutmada güçlük çekiyorlarsa, sopaların uç kısmı bir bez ile sarılarak çocukların sopayı daha kolay tutmaları sağlanabilir. Engelli çocukların pek çoğu çelik üçgenleri kullanmakta zorlanırlar

Çelik üçgen bir kez vurulduktan sonra döner ve üçgene ikinci kez vurmak bazen imkânsızlaşabilir. Bu nedenle çelik üçgeni tahtadan hazırlanacak ayaklı çerçeve içine iple hafifçe tutunarak dönmesi önlenir. Bu tip pratik çözümler engelli çocuklarla müzik çalışmalarını kolaylaştırır.

Materyal sayısı ve materyalin önceden hazırlanmış olması çok önemlidir. Bazı çalışmalarda her bir çocuk için bir materyal gerekebilir. Örneğin; bir ritim çalışmasında çocuklara ritim sopası verilmesi ya da dans çalışmasında her bir çocuğa bir kurdele verilmesi planlanmış olabilir. Bu durumda eğitimci materyalleri çocuk sayısına göre ayarlamış olabilir. Eğitimci etkinliği bölerek materyal aramaya giderse çalışmada istenen verim elde edilemez. Bu nedenle planlanan materyaller etkinlik başlamadan hazırlanmalı ve eğitimcinin rahatça ve hızla ulaşabileceği bir yerde durmalıdır. Tahta çubuklar, tahta bloklar, kalemler, boş kutular, boş plastik şişeler, tahta ve metal kaşıklar, plastik bardaklar ve akla gelebilecek pek çok materyal kullanılabilir.

2.3. Müzik Etkinlikleri Hazırlama

Özel eğitim kurumlarında müzik etkinliklerinin planlanması ve uygulanması eğitimciye düşmektedir. Eğitimci bu görevi çoğunlukla kendisi, zaman zaman da müzik alanında çalışan uzmanlardan yardım alarak yapar. Özel eğitimde müzik etkinlikleri planlanırken çocukların özür durumları uzman kişilerce tespit edilmiş olmalı ve eğitimci bu çocukların gelişim düzeylerine, özür türlerine ve gruplarına uygun olarak planlamalıdır.

Etkinlik Örnekleri:

Etkinlik 1:

Her bir çocuğun önüne bir müzik aleti verilir. Çocuklardan çeşitli ritimlerle sesler çıkarmaları istenir.

Etkinlik 2:

Çocukların kendi bedenlerini kullanarak çıkarabildikleri sesleri dinlemeleri sağlanır. Örneğin, bacaklara vurmak, dişleri gıcırdatmak, parmakları yanaklarda gezdirmek, elleri birbirine sürtmek gibi. Sonra her çocuğun çıkardığı sesi taklit etmesi istenir.

Etkinlik 3:

Eğitimci eline bir davul alır. Çocuklara davulun sesini dinletir. Davula vurduğu ritimlere uygun olarak çocukların yürümelerini ister.

Etkinlik 4:

Eğitimci ara ara hızlı, ara ara yavaş çalan bir müzik açar. Müzik hızlı hızlı çaldığında çocuklardan hızla dans etmelerini, yavaş yavaş çaldığı zaman yavaş yavaş dans etmelerini ister.

Etkinlik 5:

Eğitimci çocuklara büyük birer eşarp verir. Çocuklardan eşarplarını tutmalarını ve müziğe göre dans edip hareket etmelerini ister.

Etkinlik 6:

Eğitimci çocuklardan istedikleri hayvanın taklidini yapmalarını ister. Eline davul alır. Davula hızlı hızlı vurduğunda çocukların hızlı hızlı taklit yapmalarını, yavaş yavaş vurduğunda yavaş yavaş hayvan taklitleri yapmalarını ister.

Etkinlik 7:

Eğitimci çocukların melodisini rahatlıkla mırıldanabilecekleri bir şarkıyı söyler, onların eşlik etmesini ister. Şarkıya ellerini çırparak eşlik etmelerini ister. Çeşitli müzik aletleri dağıtarak da bu çalışmayı yaptırabilir.

Etkinlik 8:

Eğitimci çocuklara çeşitli müzik aletleri dağıtır. Çocukların istedikleri gibi sesler çıkarmalarını ister. Çıkarılan seslere göre çocuklardan şarkı söylemelerini ister. Çocuklar istedikleri şekilde mırıldanırlar ve aletlerle doğaçlama şarkı oluştururlar.

Etkinlik 9:

Eğitimci çocukların eline ritim sopaları verir. Yere bir daire çizer, çocuklardan bu dairenin etrafında dönmelerini ve ellerindeki sopalara vurarak yürümelerini ister.

Etkinlik 10:

Eğitimci çocuklara “Gel bize, katıl bize” şarkısını söyler ve çocukların da şarkıya eşlik etmelerini ister. Çocuklar şarkıyı tam olarak söyleyemeseler bile mırıldanarak eşlik etmeye çalışırlar. Sonra eğitimci şarkıyı CD’den çalarak çocukların istedikleri gibi dans etmelerini ister.

UYGULAMA FAALİYETİ

Özel eğitimde özür gruplarına göre örnek müzik etkinliklerini araştırınız. Seçtiğiniz bir özür grubuna uygun müzik etkinliği örneği hazırlayınız ve hazırladığınız etkinliği uygulayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Özür gruplarına uygun müzik etkinliklerini inceleyiniz.	➤ Özür gruplarına uygun müzik etkinlikleri hazırlayınız.
➤ Özür grubuna uygun müzik etkinliği örneği hazırlayınız.	➤ Özel eğitim kurumunda uygulanan müzik etkinliklerini gözlemleyiniz.
➤ Belirlediğiniz özür grubuna ve müzik etkinliğinin özelliklerine uygun araç gereçleri inceleyiniz.	➤ Belirlediğiniz özür grubuna uygun araç gereçleri dikkatli ve titiz olarak araştırınız.
➤ Belirlediğiniz müzik etkinliğini çocuklara uygulayınız.	➤ Belirlediğiniz müzik etkinliğini çocuklara uygularken düzenli, titiz ve dikkatli olunuz.
➤ Belirlediğiniz müzik etkinliğini çocuklara uygularken çocuklarla iyi iletişim kurunuz.	➤ Belirlediğiniz müzik etkinliğini çocuklara uygularken çocuklarla iyi, dikkatli ve istekli iletişim kurunuz.
➤ Uyguladığınız müzik etkinliğini sınıfta arkadaşlarınıza sununuz. Arkadaşlarınızın etkinlikle ilgili görüşlerini alınız.	➤ Uyguladığınız müzik etkinliğini sınıfta arkadaşlarınıza sununuz. Arkadaşlarınızın etkinlikle ilgili görüşlerini alınız.

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde yapmış olduğunuz çalışmaları kendiniz ya da arkadaşınızla değerlendiriniz.

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Evet	Hayır
1. Özür gruplarına uygun müzik etkinliklerini incelediniz mi?		
2. Özür grubuna uygun müzik etkinliği örneği hazırladınız mı?		
3. Belirlediğiniz özür grubuna ve oyunun özelliklerine uygun araç gereçleri incelediniz mi?		
4. Belirlediğiniz etkinliği çocuklara uyguladınız mı?		
5. Belirlediğiniz oyunu çocuklara uygularken çocuklarla iyi iletişim kurdunuz mu?		
6. Sununuzu uygularken arkadaşlarınızın etkinlik hakkında görüşlerini aldınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları cevaplayarak faaliyette kazandığınız bilgi ve becerileri ölçünüz.

Aşağıdaki cümleleri doğru veya yanlış olarak değerlendiriniz.

1. () Özel eğitimde müzik etkinliklerini planlarken öncelikle engelin tipi ve derecesi yetkili kişilerce belirlenmiş olmalıdır.
2. () Ortamda fazla uyarıcı olmalıdır.
3. () Isı, ışık ve havalandırmanın yeterli olmasına dikkat edilmelidir.
4. () Araç gereç ve malzemeler önceden hazırlanmalı ve araç gereçlerin çocukların sayısı kadar olmasına dikkat edilmelidir.
5. () Engelli çocukların bireysel çalışma fırsatları olup olmadığı, varsa neler olduğu önemsenmemelidir.
6. () Materyal seçimi ve hazırlığı programın başarısını etkiler.
7. () Materyal sayısı ve materyalin önceden hazırlanmış olması çok önemli değildir.
8. () Özel eğitimde müzik etkinlikleri planlanırken çocukların özür durumları uzman kişilerce tespit edilmiş olmalı ve eğitimci bu çocukların gelişim düzeylerine, özür türlerine ve gruplarına uygun olarak planlamalıdır.
9. () Tahta çubuklar, tahta bloklar, kalemler, boş kutular, boş plastik şişeler, tahta ve metal kaşıklar, plastik bardaklar ve akla gelebilecek pek çok materyal kullanılabilir.
10. () Engelli çocukların şarkıyı mırıldanmaları değil, öğrenmeleri ve ezberlemeleri önemlidir.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Modül ile kazandığınız bilgi ve beceriler doğrultusunda; aşağıda verilen ifadelerde bazı sözcüklerin yeri boş bırakılmıştır, boşluğu doldurmak için uygun olan sözcüğü seçerek yazınız.

1., çocuğun müzikle ilgili yeteneklerini ortaya çıkaran, ses, kulak ve zevk eğitimine yardımcı olan, dinleme alışkanlığı kazandıran, şarkı söylerken yeni sözcükler öğrenmesine, estetik duygular geliştirmesine yardımcı olan bir etkinliktir.
2. Müziğin iki ana unsuru olanvetir.
3. Çocukların müzik yeteneklerinin oluşumunda ,....., , ,.....unsurlar çok önemlidir.
4. Amaçlardoğru bir sıra izlemelidir.
5. Eğitimci amaçlarını çalışacağı çocukların göre belirlemelidir.
6. Özel eğitimde müzik etkinliklerindeçok büyüktür.
7. Eğitimci çalışma sırasında çocukları, onlarla rahatçakurabileceği bir pozisyonda yerleştirmelidir.
8. Engelli çocukların müzik eğitiminde kullanılan yöntemlerden en önemlisi kullanılandir.
9. ORRF öğretilerinde kullanılan en önemli araç (enstrüman)tur.
10. Engelli çocukların müzik eğitiminin yapıldığı ortamda fazlaolmamalıdır.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	Y
4	Y
5	D
6	D
7	Y
8	D
9	Y
10	D

ÖĞRENME FAALİYETİ 2 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	D
4	D
5	Y
6	D
7	Y
8	D
9	D
10	Y

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	Müzik etkinliği
2	Ritim ve ses
3	Kalıtım, çevre, eğitim
4	Basitten zora doğru
5	Düzeyine
6	Öğretmenin rolü
7	Göz kontağı
8	ORRF Yöntemi
9	Vücut
10	Uyarıcı

KAYNAKÇA

- DİKİCİ SİĞİRTMAÇ, Ayperi, **Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi**, Kare Yayınları, İstanbul, 2005.
- Gazi Üniversitesi, **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt 21, Sayı 2, 2001.
- GÖZÜN Özlem, Seviye CİHANGİR, **Nesnelerle Etkinlikler**, Kök Yayıncılık, 2004.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, **36-72 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı**, YA-PA Yayınları, Ankara, 2006.
- ÖMEROĞLU, Esra, Özlem ERSOY, Fatma TEZEL ŞAHİN, Adalet KANDIR, Ayşe TURLA, **Müziğin Okul Öncesi Dönemde Kullanılması**, Kök Yayıncılık, Ankara, 2003.
- ÖZTÜRK, Ferda, **Okul Öncesi Dönem Müzik Eğitiminde Drama**, YA-PA Yayınları.
- www.lfmasalevi.com
- www.papatyaanaokulu.com
- www.mcatürk.com
- www.mavibeyazcöcukevi.com
- www.becerikupu.com
- www.biberkres.com
- www.nesetomurcukları.com
- www.dostyaşam.org
- www.ekolay.net
- www.pediko.com.tr
- www.yeniçocuk.com